

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРКЕСТРУ НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ВІННИЦЬКОГО УЧИЛИЩА КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ ІМ. М. Д. ЛЕОНТОВИЧА

¹Вінницький національний технічний університет

У статті розкрито особливості творчої діяльності оркестру народних інструментів Вінницького училища культури і мистецтв ім. М. Д. Леонтовича. Охарактеризовано інструментальний склад та репертуар колективу, висвітлено активну музично-просвітницьку й концертну діяльність, відзначено високу професійну майстерність виконавців.

Ключові слова: оркестр народних інструментів, репертуар, інструментальний склад, виконавці, жанр.

Keywords: orchestra of folk instruments, repertoire, instrumental composition, performers, genre.

В сучасних складних умовах функціонування вітчизняної музичної культури надзвичайно важливим є звернення до творчості національних мистецьких колективів. Адже вони відроджують і розвивають спадкоємні культурні традиції, які є духовним надбанням нації. До таких колективів належать і оркестри народних інструментів, творча діяльність яких має важливе значення для розвитку музичної культури України.

Сьогодні у народно-оркестровому виконавстві поряд із професійними та аматорськими оркестрами народних інструментів існують і навчальні оркестри подібного типу. Це колективи, що функціонують при музичних академіях, університетах культури, музичних училищах, училищах культури тощо. Навчальні оркестри є творчими лабораторіями, де здійснюється експериментальна робота щодо формування інструментального складу, оновлення репертуару. Завдяки систематичній чітко спланованій навчально-виховній роботі підвищується виконавська майстерність оркестрантів. Тут студенти мають змогу познайомитися із найкращими зразками симфонічної музики, опанувати мистецтво колективної гри, досягнути багатоголосне і багатотемброве звучання, розвивати аналітичне музичне мислення, формувати естетичний смак. Специфіка навчального оркестру народних інструментів полягає в тому, що, вирішуючи головне завдання зразкового колективного виконавства, він, разом із цим, є базою диригентської практики. Творчій діяльності навчальних народно-оркестрових колективів притаманна орієнтація на професіоналізм зі збереженням найкращих академічних традицій оркестрового жанру.

Яскравим прикладом навчального колективу є оркестр народних інструментів Вінницького училища культури і мистецтв ім. М. Д. Леонтовича. Попри те, що оркестр є помітним явищем у музичному житті Вінниччини його творчість на сьогодні залишається майже недослідженою. Варто назвати лише одну замітку журналіста Ю. Сегеди, в якій коротко висвітлюється історія розвитку колективу. Тому метою даної статті є визначення особливостей творчої діяльності оркестру народних інструментів Вінницького училища культури і мистецтв ім. М. Д. Леонтовича.

Колектив очолює заслужений діяч мистецтв України Геннадій Муращенко. Його талант, висока майстерність, організаторські здібності й велика самовіддача стали тією генеруючою силою, завдяки якій оркестр творить і досягає успіху. У процесі роботи Г. Муращенко вимогливий і безкомпромісний, ретельно опрацьовує партитури, внутрішньо оволодіває ними; тонко відчуває образ і допомагає у його відтворенні оркестрантам, відзначається цілковитою самовіддачею в роботі й умінням втягнути у творчий процес виконавців.

Під час репетицій Г. Муращенко здійснює детальну роботу над фразуванням і виразністю музичних пластів, намагається охопити єдине ціле через роботу над мікроструктурами, працює над досягненням ідеального ансамблю всередині окремого пульта і серед декількох пультів по силі і характеру звуковидобування.

Художні принципи Г. Муращенка ґрунтуються на розширенні жанрово-стильової палітри репертуару та залученні оригінальних високохудожніх творів сучасних композиторів, органічному поєднанні народної та академічної традицій, використанні у складі оркестру різноманітного народного музичного інструментарію, досягненні злагодженості і тембральної колоритності оркестрового звучання.

Характерними ознаками оркестру народних інструментів Вінницького училища культури і мистецтв ім. М. Д. Леонтовича є довершеність інструментального складу, різнобарвність жанрово-стильової палітри репертуару, опора на національні традиції народного музикування, висока професійна майстерність виконавців.

Важливою складовою будь-якого оркестрового колективу є його інструментальний склад. Варто відзначити, що оркестр народних інструментів Вінницького училища культури і мистецтв ім. М. Д. Леонтовича – це народно-оркестровий колектив струнно-щипкового типу, основою якого є домровий секстет. У складі цього оркестру – 64 виконавці. Струнно-щипкові (домри-прими I – вісім, домри-прими II – вісім, домри-альт – десять, домри-тенор – одинадцять, домри-бас – чотири, домри-контрабас – три, балалайки-прими – три, балалайки-секунди – дві, балалайки-альт – дві, бандури – три); духові (флейта), баяни (баян I, баян II, баян III, баян IV, баян фагот, баян туба); струнно-ударні (цимбали); ударні (литаври, великий барабан, тарілки, трикутник, бубон). Представлені тут також епізодичні інструменти – свиріль, сопілка, теленка, окарини, бугай та інші.

Особливостями інструментального складу оркестру народних інструментів Вінницького училища культури і мистецтв ім. М. Д. Леонтовича є повний оркестровий діапазон; значні технічні та художньо-виражальні можливості; повноцінність оркестрових груп щодо складу голосів, діапазону; динамічний баланс між оркестровими групами; широке застосування епізодичного інструментарію, який надає унікальності і неповторності звучанню оркестру; можливість оркестру виконувати різноманітний репертуар (від народної музики – до зразків світової класики).

Важливе значення для розуміння художніх засад оркестру народних інструментів Вінницького училища культури і мистецтв ім. М. Д. Леонтовича має виконавський репертуар, який відзначається жанрово-стильовою розмаїтістю. Вагоме місце в репертуарі оркестру посідають перекладення класичних творів українських і зарубіжних композиторів, виконання яких є дуже важливим, оскільки дає змогу познайомитися студентам із жанрово-стилістичними особливостями класичної музики і сприяє підвищенню їх художньо-мистецького рівня. Серед найяскравіших

композицій – сюїта «З глибини віків», «Симфонія № 1» А. Білошицького, «Народна пісня» С. Рахманінова, сюїта «Силуети» А. Аренського, вокально-симфонічна кантата «Тополя» П. Майбороди на сл. Т. Шевченка, «Карпатська рапсодія» М. Скорика, рапсодія для оркестру «Іспанія» Е. Шабріє, «Троїсті музики» Л. Колодуба та ін. Поруч із цим до репертуару оркестру входять обробки народного мелосу, що презентують народно-інструментальну музику Поділля, Гуцульщини, Буковини, Закарпаття і яскраво відображають регіонально-локальні народні виконавські традиції. До них належать «Варіації на лемківську народну тему» В. Івка, «Українська фантазія» В. Попадюка, Закарпатський весільний танок «Березнянка» та ін. Важливе місце в репертуарі колективу також посідають оригінальні твори для народного оркестру сучасних українських композиторів і керівників колективів, що відзначаються яскравим національним колоритом. Це музична фантазія «Калинонька» М. Стецюна, «Козацькі забави», «Гуцульська фантазія» А. Дубини, «Святковий марш» В. Гуцала та ін. Окремий пласт в репертуарі оркестру становить естрадно-джазова музика («Нічна варта», «Кафе «Франконі» В. Власова, танго «En skai» Р. Діенса, «Heave tango» Р. Гальяно, «Посвята Астору П'яцоллі» В. Зубицького, «Libertango», «Oblivion» А. П'яцоллі та ін.). У цих творах широко використовуються різноманітні виконавські прийоми гри, темброві можливості народних інструментів. Також до репертуару оркестру входять супроводи вокалістам та інструменталістам – це перекладення класичної музики українських і зарубіжних композиторів, обробки українських народних пісень.

Отже, характерними стильовими ознаками творів, що виконує оркестр на сучасному етапі, є органічний синтез народної традиції (використання фольклорних зразків, специфічних колористичних тембрів) та професійної традиції (перекладення творів української та світової класики, оркестрові обробки народного мелосу з використанням сучасних симфонічних методів мислення, застосування нових принципів тематичного розвитку). Це пов'язано зі збагаченням інтонаційного строю музики для оркестру народних інструментів – мелодики, гармонії, ладу, поліфонії, оркестровки, метроритму і т. п.

Водночас варто відзначити, що на сьогодні спостерігається нестача оригінальних, професійно написаних творів для народного оркестру, відчутно бракує концертного та навчального репертуару. Це пов'язано із незначною зацікавленістю професійних композиторів народно-оркестровим жанром. Тому забезпечення колективу репертуаром лягає на плечі художнього керівника і диригента оркестру. Г. Муращенко здійснює перекладення творів української та світової класики, естрадно-джазової музики, створює обробки народного мелосу. У його творчому доробку понад 100 зразків вітчизняної та зарубіжної музики.

Досить активною є концертна діяльність оркестру народних інструментів Вінницького училища культури і мистецтв ім. М. Д. Леонтовича. Колектив є учасником багатьох концертів, що відбуваються в училищі, Вінницькій обласній філармонії, Вінницькому обласному музично-драматичному театрі ім. М. Садовського, Тульчинському обласному училищі культури. Важливою мистецькою подією у музичному житті Вінниччини є щорічний звітний концерт оркестру народних інструментів у Великій залі Вінницького училища культури і мистецтв ім. М. Д. Леонтовича, де колектив представляє велику концертну програму на два відділення. У 2006 р. оркестр брав участь в урочистому відкритті I Обласного фестивалю-конкурсу «Народні музики Поділля» в Немирові. Окрім

виступів оркестру на Вінниччині колектив побував із концертами в інших областях. У 2004 та 2008 рр. оркестр брав участь у творчому звіті майстрів мистецтв та художніх колективів Вінниччини в Києві. Після виступу оркестру на концерті, проведеному з нагоди святкування 100-річчя Одеської державної музичної академії ім. А. В. Нежданової колектив отримав високу оцінку музичної громадськості. Свідченням високої виконавської майстерності навчального колективу стала його перемога на I Всеукраїнському конкурсі виконавців на народних інструментах ім. А. Онуфрієнка у Дрогобичі у 2007 р. Концерти оркестру також відбулися в Умані та Житомирі.

Поряд із сольною концертно-виконавською варто відзначити й акомпаніаторську діяльність оркестру народних інструментів Вінницького училища культури і мистецтв ім. М. Д. Леонтовича. Колектив активно співпрацює з академічним хором училища (художній керівник – О. Бобошина), вокальним ансамблем «Мальви», солістами-вокалістами та інструменталістами. Висока професійна майстерність колективу, керованого Г. Муращенком спостерігається у виконанні акомпанементів співакам. Тут виявляється уміння диригента гармонічно поєднати звучання голосу з оркестром і створити для соліста природне музичне середовище, яке допомагає розкрити образно-емоційний зміст виконуваного твору. З колективом виступають відомі вітчизняні співаки – зокрема, заслужені артисти України С. Городинський, М. Червоній, І. Швець, В. Король, артист Вінницького обласного музично-драматичного театру ім. М. Садовського В. Холкін. Серед інструменталістів, які виступають з оркестром варто назвати заслуженого артиста України А. Войчука (цимбали), І. Куркова (сопілка), С. Мельника (ксилофон), В. Маліванчука (труба), М. Беркуна (сопілка), В. Покришук (фортепіано), О. Сагалату (скрипка), Ю. Чвалівську (домра), М. Чернявську (бандура) та ін.

Отже, жанрово-стильова розмаїтість репертуару, довершеність інструментального складу, злагодженість оркестрового звучання є свідченням високої виконавської майстерності навчального колективу і наближенням його за своїми характерними ознаками до професійного.

Література

1. Давидов М. А. Історія виконавства на народних інструментах. (Українська академічна школа): підручник / Давидов М. А. – К.: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2005. – 419 с.
2. Дейнега В. Музичний інструментарій як показник специфіки оркестру народних інструментів / Дейнега В. // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Вип. 22: Муз. вик-во. – Кн. 8. – К., 2002. – С. 119–129.
3. Сегеда Ю. Оркестр, яким пишається Поділля / Сегеда Ю. // Вінниччина. – 2009. – 7 жовтня. – С. 4.
4. Трофимчук О. Класифікація народно-оркестрового репертуару ХХ століття / Трофимчук О. // Українська культура: минуле, сучасність, шляхи розвитку: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету: зб. наук. праць. – Вип. 9. – Рівне: РДГУ, 2004. – С. 125.